

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 din.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih ☉ 27. decembra 1917

K zavzetju Vidma. Naskok na močno italijansko postojanko. — „Vražji most“ pri Čedadu. — Spomenik „Boginje miru“ pred magistratno palačo (v sredi), zidano l. 1457. v beneškem slogu. — Trg Viktor Emanuela s spomenikom italijanskega kralja in steber z levom sv. Marka. — Pogled na Videm (Udine, 40.000 prebivalcev). — Trdnjava Humin (Gemona). — Videmski grad in znamenita zgodovinska stolpna ura s kipoma, bijočima ob zvon.

Modrijan na podstrešju.

Dnevnik srečnega človeka. — Francoski pisal Emil Souvestre.

I. poglavje.

Novoletna darila v podstrešni sobi.

1. januar... — Brž ko se zbudim, se spomnim na ta dan.

Zopet je prešlo leto, ki se je odtrgalo iz verige časa in se potopilo v brezno — preteklosti!...

Množica hiti praznovat prihod mladega deteta. Dočim so oči vseh obrnjene v prihodnost, se obračajo

moje v preteklost. Vse se smehlja novemu letu, kakor novemu kralju; jaz pa mislim, dasi nerad, na to, kar je čas ravnokar pokrtil s svojim mrtvaškim prtom.

O tem vsaj vem, kaj je bilo in kaj mi je prineslo, dočim mi ono drugo stopa pred oči, obdano z vsemi grožnjami negotovosti. Kaj skriva v oblakih, ki ga obdajajo? Nevihto ali solnčni sij?

Zaenkrat nekoliko dežuje in zdi se mi, da je moja duša kakor nebes, ki ga temnijo megle. Danes sem prost; vendar, kaj naj začnem na deževen dan? Nevoljen letam po sobi gorindol in sklenem napraviti si ogenj.

K nesreči delajo že žveplenke slab začetek, peč se kadi in drva ugašajo. Vznevoljen vržem svoj pihalnik v kot in zdrsnem v stari naslanjač.

Zakaj bi se pač veselil, ko vidim, da se je porodilo novo leto. Umevajo li vsi tisti, ki hitijo že po ulicah v praznični obleki in s smehljanjem na ustnicah, kaj jih dela vesele? Ali vsaj vedo, kaj ta praznik pomeni in odkod prihaja navada novoletnih darov?

Tu obstane moj duh, da si zagotovi svojo premoč nad duhom množice. V svoji slabi volji in svoji nečimurnosti na ljubo se ustavim in znosim skupaj vse dokaze svojega znanja.

(Prvi Rimljani so razdelili leto le v deset mesecev; Numa Pompilij je pridejal še januar in februar. Prvi se je imenoval po bogu Janusu in je bil njemu posvečen.

Ker je otvarjal novo leto, so preplekli njegov začetek z znaki napovedujoče se sreče; odtod navada, da se sosedi med seboj obiskujejo, si čestitajo in prinašajo novoletna darila. Darovi, ki so bili pri Rimljanih v navadi, so bili pomenljivi. Obdarovali so se s suhimi smokvami, dateljni in medenimi sati kot prisposodobami prihodnje sreče, ki naj bi se pričela z novim letom. Denar, katerega so tudi darovali, naj bi naznanjal bogastvo.)

Da bi se mi zopet vzbudila slaba volja, končam, kar sem hotel povedati le mimogrede. Mali govor, ki sem si ga

Nekoč sem bral povest o Angležu, ki se je obesil, ker so mu prinesli čaj brez sladkorja. So ure v našem življenju, v katerih se iz najmanjšega komarja razvije slon. Naše razpoloženje je podobno steklom, ki pokažejo stvari manjše ali večje, kakor stekla pač obrnemo.

Navadno me očara pogled, ki se mi nudi skozi moje okno. Mešanica hiš, katerih slemena se tu skrivajo, tam križajo in drugje zopet nadkriljujejo. Iznad visokih streh se dvigajo dimniki. Včeraj se mi je še zdelo, da gledam na Alpe in pričakoval sem prvega snega, da bi videl

Tintoretto: Pastirji pri jaslicah.
(Benetke, — Scuola di San Rocco.)

ravnokar govoril, me je zadovoljil s samim seboj, a ne z drugimi. V razvedrilo bi pač rad zajtrkoval; a gospodinja je pozabila

na moje mleko, drugih slaščic pa tudi nimam. Kdo drugi bi se hudoval; jaz pa sem do ošabnosti ravnodušen. Imam še trdo skorjo, ki jo z nekaj naporom prelomim in malomarno zgloodam, kakor človek, ki je vzvišen nad nečimurnostjo sveta in mlečnimi kruhki.

Vendar ne vem, zakaj moje misli postajajo tem bolj mračne, čim težje prežvečujem.

na njih ledenike; danes opazim le opeko in pečne cevi. Golobi, ki so me v mojih selskih sanjarijah podpirali, se mi zdijo le še kot uboge živali, ki smatrajo strehe za kurja dvorišča; dim, ki se dviguje v lahkih oblačkih, me spominja, ne na žrela Vezuva, marveč na priprave v kuhinji in na vodo za pomivanje; slednjič se mi zdi brzovjavna žica, ki jo zapazim na starem zvoniku Montmartra, kot navadne vislice, ki se dvigajo nad mestom.

Užaljene od vsega, kar zagledajo, obstanejo moje oči na poslopju nasproti moji sobi.

Vpliv novoletnega dne je tu očiten. Služabniki kažejo ono marljivost, ki se ravna po darovih, katere so, ali ki naj bi jih bili prejeli. Dobro vidim, kako koraka gospodar čez dvorišče, s tisto nevoljo na obrazu, ki jo začrta prisiljena darežljivost. Obiski se množe s služabniki, ki prinašajo cvetlice, škatlje ali igrače. Naenkrat se odpro velika vrata na dvorišče; nova ko-

In trume vojščakov hité — pozdravit Kralja vseh kraljev...

čija, v katero so vpreženi čili vranci, se ustavi ob vznožju stopnic. Brez dvoma je to novoletno darilo, ki ga je podaril soprog hišni gospodinja, kajti ona sama se prikaže, da si ogleda nov voz. Kmalu nato vstopi v kočijo s svojo malo hčerko, ki je vsa trda v čipkah, peresih in žametu, in obložena z darovi, ki jih hoče razdeliti. Le še udarec po konjih, okna se vzdignejo kvišku in voz oddrda.

Tako si danes vse čestita in si prinaša darov; jaz sam pa nimam ničesar, da bi dal, ničesar, da bi prejel. Kot reven samotarec niti bitja ne poznam, ki bi ga čislal in bi mu želel sreče.

Naj bi našle moje novoletne čestitke vse neznane prijatelje, ki se izgubljajo v oni množici, ki valovi pod menoj!

Najprej vas, mestni samotarci, katerim sta smrt in uboštvo pripravila samoto sredi množice! Vas, otožni delavci, ki ste obsojeni v molku in zapuščenosti jesti svoj vsakdanji, težko priborjeni kruh in ki vas je Bog odtegnil omamljajočim bridkostim ljubezni in prijateljstva!

Vas, nemirni duhovi, ki greste skozi življenje pa gledate na zvezdo vodnico in malomarno korakate preko bogatih izkušenj življenjske resničnosti!

Vas, skrbni očetje, ki žrtvujete svoj nočni počitek, da preživite svoje družine; uboge vdove, ki jočete in delate ob zibeli; mladeniči, ki se borite, da si izklešete v življenje pot, ki naj je dosti široka, da po njej za roko popeljete svoje izvoljenke; — vas vse, hrabri borci dela in žrtev! —

Slednjič vas vse — naj bodo vaši naslovi in vaša imena katerakoli — ki ljubite, kar je lepo, ki se usmilite trpečih, ki korakate skozi življenje, kot simbolična devica iz Bizanca: obe roki odprti človeštvu.

K osvoboditvi Palestine: Pred Jeriho.

... Tu me naenkrat vzdrami vedno pogostejše in močnejše čivkanje. Ozrem se ... moje okno obkrožajo vrabci, ki pobirajo krušne drobtinice, ki sem jih v raztresenosti med svojim premišljevanjem razdrobil na streho.

Ob pogledu nanje mi žarek luči prešine srce. Varal sem se ravnokar, ko sem tožil, da nimam ničesar, kar bi podaril;

iz mojih rok prejemajo vrabci tega okraja svoje novoletne darove! —

Poldne je! — Nekdo trka na moja vrata; uboga deklica vstopi, me pozdravi in pokliče po imenu. Izprva je niti ne spoznam; a ona me gleda in se mi smehlja ... Ah, to je vendar Pavla! ... Pa od časa, ko sem jo zadnjikrat videl — od tedaj je skoro eno leto — Pavla ni več taista: tedaj je bila še otrok, danes je že skoro mladenka.

Pavla je suha, blede, ubožno opravljena; njeno oko pa je še vedno isto, veliko, gledajoče naravnost pred se, ista so usta, ki se pri vsaki besedi smehljajo, kot bi prosile prijateljstva, isti je tudi boječi in vendar tako ljubki glas. Pavla ni lepa; pravijo celo, da je grda: meni se zdi mična — morda ne zato, ker je, temveč radi mene. Pavla mi stopa pred oči v enem mojih najlepših spominov.

Bilo je na predvečer velikega praznika. Lučice so v ognjenih trakovih obrobljale naše spomenike; tisočere zastavice so plapolale v nočni sapici; sredi Martovega polja je ustvarjal umetni ogenj žive ognjene snope. Naenkrat popade tesno stisnjene vrste tisti nerazumljivi strah, ki privede množico do brezuma; vse kriči in beži; slabotnejši omačajo, razburjena množica jih tepta s svojimi nogami. Čudežno sem se rešil iz tega klopčiča. Že sem se mislil odstraniti, ko me je zadržalo vpitje otroka, ki je bil že v nevarnosti, da pogine; vržem se v ta klopčič nazaj in mu iztrgam Pavlo po nečuvnih naporih in v nevarnosti za lastno življenje.

Dve leti sta minuli od tedaj; videl sem Pavlo le še v dolgih presledkih in sem skoraj pozabil nanjo; a ona ima spomin dobrih src; prišla je, da mi ob pričetku

K osvoboditvi Palestine izpod mohamedanske oblasti: Krasna Omarjeva džamija v Jeruzalemu.

novega leta sporoči svoje čestitke. Poleg tega mi je prinesla še cvetočo vijolico; sama jo je vsadila in negovala; to je premoženje, ki je popolnoma njeno; po svoji skrbnosti, svoji volji in potrpežljivosti si ga je pridobila.

V čisto navadnem loncu cvete vijolica in Pavla, ki izdeluje stvari iz lépa, ga je zavila v svetel papir, ki je okrašen z arabeskami. Okras bi bil lahko okusnejši, a iz njega odseva vsaj dobra, vesela volja.

Nepričakovani dar, skromna rdečica mladenke in njena jecljajoča čestitka je kakor solnčni žarek namah razkropila meglo, ki je obdajala moje srce; iz modrosivih večernih barv so prešle moje misli naenkrat v najrožnejši sij jutranje zarje; Pavlo prosim, naj se vsede, in jo začnem ves vesel izpraševati.

V začetku je odgovarjala le nakratko; a svoje vloge sva kmalu zamenjala; njeno dolgo in zaupno pripovedovanje sem prekinjeval le s kratkimi vzkliki. Hudo življenje ima ubogi otrok. Dolgo časa je že sirota; z bratom in sestro so obremenili staro mater, ki jih je »v revščini vzgojila,« kot sama navadno pravi. Pavla jo sedaj podpira s tem, da izdeluje razne stvari iz lepenke; njena mala sestra je pričela s šivanjem, in Henrik je vstopil kot učenec v knjigovoznico. Vse bi šlo dobro, ko bi ne bilo preveč izdatkov in pomanjkanja dela, ko bi ne potrebovali obleke, ki se obrabi, ko bi ne imeli teka, ki postaja vsak dan večji, in ko bi ne bilo zime, v kateri si je treba solnca kupiti. Pavla se pritožuje, kako hitro gori svečava in kako drag je les. Peč v njeni podstrešni sobi je tako velika, da zaleže v njej butara vejevja samo toliko, kot dobro poleno; poleg tega je še tako blizu strehe, da prinaša veter dežja vanjo in da pozimi zmrzujejo ob njenem ognjišču: sploh so ji že popolnoma odpovedali službo. Od sedaj naprej rabijo za vse potrebe lončeno grevnico, na kateri si kuhajo hrano. Stara mati je pač že nekaj povpraševala za novo peč, za katero je barantala pri starinarju v pritličju; a ta je hotel zanjo skoro dva dolarja, časi so pa prehudi, da bi si mogli napraviti take stroške; družina se je slednjič vdala, da bo radi varčnosti zmrzovala!

Čim dalje Pavla pripoveduje, tem bolj čutim, kako mi gineva temna potrnost. Prva poročila male kartonarice so mi vzbudila željo, ki je kmalu postala načrt. Vprašam jo, če ima danes še kaj dela, in ona mi pove, da mora z bratom, sestro in staro materjo obiskati še vse odjemalce, ki jim dajejo zaslužka. Moj načrt je takoj storjen: sporočim ji, da jo zvečer obiščem, se ji še enkrat zahvalim in jo odslovim.

Vijolico sem postavil na odprto okno, kjer jo pozdravlja solnčni žarek; naokoli čivkajo ptički, nebo se je zjasnilo in dan,

ki se je zdel, da bo žalosten, je postal naenkrat svetel. Pevajoč prekoračim svojo sobo, se naglo oblečem in odidem.

Tri je ura. — S pečarjem, ki stanuje poleg mene, sva se že vse dogovorila: popravil bo staro peč, ki sem jo že nadomestil z drugo, ter mi zagotovi, da bo kakor nova. O petih se morava že odpraviti, da jo postaviva v sobi Pavline stare matere.

uničijo moje presenečenje. Vendar, vse je končano: ogenj plapola nalahno v peči, mala svetilka sveti raz mizo in steklenica za olje ima svoj prostor na polici. Pečar je odšel. Moja bojazen, da pridejo, se je izpremenila v nepotrpežljivost, da ne pridejo. Slednjič zaslišim glasove otrok; sunkoma odpro vrata in vderejo noter... a vsi obstanejo ter vzkliknejo presenečeni.

Skoro prestrašeni odskočijo ob pogledu na svetilko, peč in obiskovalca, ki stoji kakor čarodejec sredi teh čudes. Pavla se najprej zave položaja. S prihodom stare matere, ki je šla počasneje, je vse pojasnjeno. — Ganjeni, veselo vznemirjeni se zahvaljujejo!

Vendar presenečenj ni še konec. Mlajša sestra je odprla peč in ondi našla pravkar pečene kostanje; stara mati je opazila, da so steklenice, ki krasijo jedilno omaro, polne mošta; iz košare, ki sem jo skrtil, sem prinesel na dan goveji jezik, kos masla in belega kruha.

Njihovo presenečenje se je izpremenilo v občudovanje: mala družinica ni še nikdar imela take pojedine! Pokrili smo mizo, se vsedli in pričeli z obedom; vse je razveselilo to praznovanje in vsak je k temu veselju kaj pripomogel. Jaz sem prinesel le hrane, a kartonarica in njeni vnuki pa skrbe za zabavo.

Koliko je smeha brez vzroka! Koliko vprašanj, ki ne pričakujejo odgovora, in koliko odgovorov, ki ne odgovarjajo nobenemu vprašanju! Starka se sama smehlja neugnanemu veselju otrok! — Sploh sem bil še vedno presenečen ob pogledu na brezskrbnost, s katero revež pozabi na svoje uboštvo. Ker je navajen skrbeti le za sedanost, zato porabi zabavo, kadar koli se mu nudi. Bogatin, ki je vsled razvade popolnoma otopel, se prav težko temu vda; on potrebuje časa in vseh svojih ugodnosti, potem šele prizna, da je srečen. Kakor v trenutku je minul večer. Starka mi je pripovedovala o svojem življenju; včasih se je smehljala, včasih si je utrnila solzo. Perrina je zapela s svojim nežnim otroškim glasom staro pesmico. Henrik, ki prinaša našim znamenitim pisateljem pole v popravo, je povedal vse, kar je vedel o njih. Končno smo se morali ločiti. Srečna družina kar ni mogla nehati se zahvaljevati.

V kratkem času sem bil zopet doma; s polnim srcem sem okušal spomine na ta večer. Bil mi je v veliko tolažbo in dober pouk. Le naj se še vrne novo leto, jaz vem, da ni nihče tako nesrečen, da ne bi mogel ničesar prejeti in da bi ničesar ne imel, kar bi mogel podariti! —

Ko sem ravno hotel vstopiti v hišo,

Vojni kurat tolaži težko ranjene vojake.

O polnoči. — Vse se je skončalo srečno. Ob določeni uri sem bil pri stari kartonarici, ki je še ni bilo doma. Moj Piemontez je postavil peč, jaz pa sem pripravil naročaj polen, ki sem jih bil odvezel svoji zimski zalogi. Nadomestil jih bom s tem, da se bom ogrel na izprehodih, ali pa da bom šel prej spat.

Pri vsakem koraku, ki odmeva po stopnicah, mi začne tolči srce; bojim se, da me ne zalotijo pri pripravah in tako

Valentin Primožič
iz Hotovelj pri Škofji Loki, bil na raznih bojiščih, ozebel in zbolel na vnetju jeter ter umrl po operaciji na Dunaju. Lahka ti zemlja!

Francè Ogrizek
iz Hruševja p. Postojni, podležel dobljenim ranam z romunskega bojišča 2. sept. 1917. Dragi sin in brat, uživaj sèn sladák!

Anton Sedovnik
iz Pameč pri Slovenjem Gradcu, ranjen na goriškem v 11. ofenzivi, umrl 7. oktobra 1917 v Gradcu. Počivaj v Bogu!

Janko Olifčič
iz Bohinjske Bele, padel je dne 24. oktobra 1917 v obsoških bojih na Vršiču pri Bovcu. Naj ti domovina ohrani trajen spomin!

sem srečal kočijo svoje bogate sosede. Tudi ona se je vračala iz družbe; z mrzlično naglico je zapustila voz in slišal sem, kako je nezadovoljno mrmrala: »Vendar že enkrat konec!«

Ko sem pa jaz zapuščal družino pri Pavli, sem rekel sam pri sebi:
»Prehitro!«

Pod Učko goro.

(Dalje.)

Slika iz časa francoske vlade. — Lea Fatur.

Tisti večer so sedeli vsi okrog ognjišča. Vida se je naslonila na babico in pripovedovala je, zakaj je šla na Trsat.

Planili so vsi kakor živi ogenj: »Ubil ga Bog!« — »Upropastiti nas hoče? — Naj ga pode volcje! — Diši vragu naše blago? — Ne bo ga imel!«

Slovesno je izjavil ded: »Rajši zažgem sam streho, rajši prestanem sramotno smrt, nego da bi bila Vida nesrečna vse svoje dni. Pripravimo se tiho in bežimo v Avstrijo, izročimo vse milosti božji!«

»Bežimo v Avstrijo!« so kimali vsi. »Tam imamo prijatelje. Da le pridemo srečno čez mejo, pa bo dobro. Kart ne smemo iskati in bi jih tudi težko dobili, izvedel bi vrag...«

Začela se je nagla priprava za beg. Celo noč so čuli. Puške in drugo blago iz skrite jame so prenesli v drugo jamo v bližini — kajti da bi požgal Pompilio hišo, bi ostala odprta luknja, katero zakriva ômara, in izdano bi bilo vse, orpani bi bili sadu dela tolikih let, preizkava bi šla po mestu in vaseh radi pušk in nesrečen bi bil še marsikdo.

Obleke bi vzeli s seboj za potrebo. Vse drugo, živino, perutnino in posodo, bodo odnesli in odgnali na Učko, kjer bo varno pri prijateljih, potem naj si išče carinar neveste in zlata, potem naj požge, kar je zidal ded v potu obraza — še je skal in apna — sezidamo drugo.

Cvetni teden so bili pripravljeni, da odidejo drug za drugim po skritih stezah. Z bridkimi solzami je jemala Vida slovo

od hiše, od trt, od cvetja, od morja. Daleč pojde, kjer ne bo videlo njeno oko več zibeli pradedov, Markove poti... Zaliva srce bridkost. Ali izve naj svet, da čuva še Kastavka staro poštenje. —

nagloma, kakor da se je naučil na izust: »Kume Bradašina in kuma Tonka vas pozdravljajo. In ni vam več treba imeti skrbi zaradi onega carinarja, Mrtev je in ne pride več.«

Z jugozahodnega bojišča: Trije grobovi na prelazu Fedaja.

Zalajal je zvesti varuh, pes. Bosonog deček hiti po stezici. Razgret je, potan in prašen. Kaj hoče, zdravila, miloščine? — »Daj, Kata, daj — saj smo tudi mi zdaj berači.«

Veli babica, deček odmaja, govori

Mrtev je in ne pride več...

Kakor so bili napravljeni na beg, tako so romali še tisti dan na Trsat. Nazaj grede so se ustavili pri Bradašini in pravil jim je mežikaje in kimaje z glavo, kaj se je bilo zgodilo.

Božič na bojišču: »Živio — paketi so tu!«

Iz Galicije: Vojaki kuhajo večerjo.

Pompilio je bil postal silno nemiren in razburjen, kar so se množile vesti o podrobnosti strašnega Napoleonovega poraza in vesti o oboroževanju in druženju evropskih vladarjev. Dasi je potlačila vlada, kolikor je mogla vse take vesti, razširjali so jo seli iz Avstrije, pripravljali so ljudstvo. Že se je pokazal zasmeh, že se krčji pest...

Naj bo poražen Napoleon v novi vojni — vzdignilo se bo vse na Francoze, razlil se bo potlačen srd, maščeval se bo strah... Izgubljena bo Pompiliju lepota devotka — bogastvo, ki je skrito nekje v hiši, vzdani v skalo. Treba si je priboriti deklet ali nagrado vohunstva — dokler je še čas, dokler odločuje še Francoz o življenju in imetju Ilircev, sovraštvo ali ljubezen naj bo med njim in Vido.

Ves ta čas so ga mučile težke sanje. Pogostoma je stala pri postelji objokana Margarita, klicalo ga je dete... Pogostoma mu je govorilo v srcu, ko je videl upognjenega moža lezti na trsatske stopnice: »Grešnik si, Pompilio, pojdi tudi ti navzgor... So višji in dražji zakladi kakor zlato, kakor žensko telo — so zakladi, ki odpirajo temno pot onkraj... Pompilio, mi smo vsi romarji na pragu večnosti...«

Ubil je tak glas s kupico vina, z mislijo na poroko z Vido, z mislijo, kako nastopi po poroki napram dedu, kako zahteva in poišče skriti zaklad in odide tihoma iz Ilirije, preden zagori tu bakla...

Poln veselega pričakovanja je hitel k Bradašini: »Vina, Bradašina! — Hitro, hitro, bedak, kmalu zaplešemo na svatbi. Našel sem zaklad, Bradašina — benečansko zlato in uskoško kri...«

Ni se genil Bradašina, čudno resnega obraza je rekel, odpiraje vrata v svojo spalnico: »Tu je nekdo, ki vas čaka.«

Pompilio je stopil na vrata, zastal — zakričal in poskočil, da ubije z mahom, s sunkom utvor noči, ki ga preganja, ki stoji tu pred njim, upadlih lic in grozečih oči, črne lase v nizkem čelu, široka usta bolešno odprta — ves obraz samo mamilo, da udariš vanj...

Ubil bi jo bil s prvim zamahom pesti po glavi — toda Bradašina je stal tu in nič več ni bil tisti bedasti babjeverni Bradašina in na mah se je odprlo Pompiliju, da so ga varali, da varajo ti ljudje ves svet s svojo dozdevno zabitostjo. — Stala je tu tudi Tonka; mirna in resna kakor sodnik, ki naznanja smrt, je rekla: »To vam je pozdrav ženi, ki vas je iskala trudoma, ki vam je ostala zvesta, dasi ste jo zapustili.«

»Kaka zarota je to? — Mari je meni za njeno zvestobo, jaz sem jo pustil, jaz sem prost — hočem biti prost...«

Tedaj je pregovorila z neizmerno bridkostjo: »Pustil si me v bedi in potrebi — toda ti si moj mož, oče mojega otroka. Prišla sem in ostanem pri tebi, držala se te bom, tvoja žena sem po božji in po človeški postavi...«

Kri mu je stopila v oči, zatulil je: »Ti moja sramota in nesreča! Pri meni hočeš ostati?!...«

»Žena bodi pri možu,« je rekla mrzlo Tonka. »Le umirite se, Pompilio, in privadite se tega, veste, da nastane sicer ropot po celi Reki.«

Mir — mir! — Vse je na kocki...

Stopil je k oknu in zrl na morje. Odpraviti jo mora takoj ali z obljubami — ali...

Obrnil se je k ženi: »Oprosti, Margarita, preveč si me iznenadila. Pojdi na moje stanovanje, pomeniva se takoj.«

Nekaj groznega je bilo v teh besedah.

Pogledala sta se Tonka in Bradašina in urno je rekla Tonka: »Kosilo vas čaka tukaj, pridite kmalu nazaj, sicer vas pridemo iskat.«

»Z vami obračunim pozneje,« mu je odgovoril Pompilijev krvavi pogled.

Žena pa je potegnila s tresočo roko po svojem preprostem krilu in si pogladila lase. Slutila je nevarnost — toda vedela je, da je pravica na njeni strani.

Hitro je hodil — komaj ga je dohajala.

Po Rečini, proti kraju, kjer so se odpirale stene in je pritekala izmed njih zelena tiha voda. Peljal jo je na ozko stezo, vsekano v skalo. Navzgor je šla. Nad stezo se je širil prastari debeli zid, delo neznanih časov in rok, na drugi strani je strmelo navzdol ozidje črnega gradu, globoko doli je zelenela voda. Bilo je tiho kakor v domu smrti.

(Dalje.)

Razno.

Kupčevalec.

Malemu Hanzu je izdrl zdravnik zob in mu podaril petindvajset erov, ker se ni jokal. Kakor hitro je prišel Hanz v šolo, je seveda takoj vso zgodbo povedal svojemu tovarišu in mu pokazal tudi podarjeni denar.

»Si res to dobil od zdravnika?« ga vpraša Peter.

»Seveda res!« odgovori Hanz.

»To imej, ker si priden fant, je dejal zdravnik.«

Peter si ogleda svetli novc. Pri njih vlada doma revščina. Še nikdar ni imel v svojem življenju tako lep novc v rokah. Niti misliti si ne more, da se ga tako lahko zasluži, kot mu pripoveduje Hanz.

Za časa italijanskih napadov je mnogo rodbin v Gorici radi večje varnosti stanovalo v kletih.

Naslednjega dne sedi že v čakalnici zobozdravnika. Čepico ima na kolenih in pazno motri vse, kar se godi okoli njega. Drug za drugim odidejo skozi vrata v ordinacijsko sobo in prihajajo čez nekaj časa zopet ven. Vsi z gledajo tako utrujeno, ko gredo noter in z veseljem na obrazu se vračajo domov.

»Dobro bo šlo,« si misli Peter. Zdaj čuje nekoga v sobi jokati. Deklica je, seveda. Še ko se vrača domov, je vsa objokana.

Ta že ne bo dobila petindvajset erov, si misli Peter.

Končno pride tudi on na vrsto. Vsede se na stol in odpre široko usta.

»Kje pa je sploh bolni zob?« ga vpraša zdravnik.

»Ta tukaj,« reče Peter in pokaže na zob.

Zdravnik preišče zob z vso natančnostjo, potem pa pravi: »Temu ne manjka ničesar.«

Peter pokaže na drug zob.

»Tudi ta je čisto zdrav, moj dragi,« reče zdravnik.

Tedaj pokaže Peter na neki tretji . . . četrti in peti zob. Toda zdravnik zmaje pri vsakem z glavo. Vsi zobje so zdravi. Peter se sili na jok. Saj se mu je zdelo, da ne bo nič. Tako reven deček, kot on, ne bo nikdar dobil petindvajset erov.

Obupno pogleda zdravnika in reče z jokom: »Izderite, kar hočete, gospod zdravnik, da bom le petindvajset erov dobil.«

Zobozdravnik ga pripravi do tega, da mu Peter razloži vso zgodbo.

»Peter,« reče, ko sliši vse, »ti si pravzaprav neumen, kajti zdrav zob je veliko več vreden kot še toliko svetlih novcev, toda, ker si priden, ti hočem dati petindvajset erov. Obljubiti mi pa moraš, da ne zineš o tem nikomur niti besedice, kajti sicer pridem ob vse premoženje, če me bo vsak prosil za petindvajset erov.«

Dr. Foersterjevo prvo predavanje.

Brezvernim nasprotnikom dr. Foersterjevim se je posrečilo dalje časa onemogočiti njegova predavanja na vseučilišču v Monakovem. Ovire pa so odstranili in 26. oktobra je zopet prvokrat predaval. Za predmet prvega govora si je izbral stavek: »Prava in resnična ljubezen do domovine je mogoča, koder poleg narodnostne ljubezni in nad njo biva nadnarodna ljubezen, namreč versko-nravna ideja.« — Slovečega profesorja so tisočeri poslušalci burno pozdravljali.

Mizar — član pruske gosposke zbornice.

Znamenje, da vojska ni za vse stvari slaba, je tudi to, da je bil od cesarja v prusko gosposko zbornico, kjer so dosedaj imeli prostor samo knezi in baroni, poklican glavni tajnik krščanskih obrtnih in delavskih organizacij, bivši mizar Stegerwald. — V Avstriji sicer še nismo tako daleč, toda, ker

Gruzinka ob zibeli. Gruzinci, transkavkaški rod v gubernijah Tiflis in Kutais, so znani kot ljubitelji otrok; so namreč mnogoštevilne družine, neredko do dvanajst otrok.

radi pri nas Nemce posnemajo, upamo, da bomo tudi mi kmalu v naši gosposki zbornici pozdravljali može iz — ljudstva.

Železo za zlato. Inostranec je prišel v Ljubeku v večjo družbo in je opazil, da imajo

gospodje in gospe samo železne verižice in prstane; on sam pa je nosil debelo zlato verižico, ki mu je visela po trebuhu. Kmalu je stopil stari gospod k gostu, je pokazal na verižico in vprašal: »Je nočete žrtvovati za domovino?« — Oni mu reče malomarno: »Verižico? — Ni vredna groša! Talmi!« — Stari gospod je zmajal z glavo. »Kako je zdaj vse čudno. Pred vojno so nosili talmi za zlato — zdaj nosijo zlato za talmi.«

Po svetu.

Četrti božič v vojni.

In zopet se nam smeji božje Dete iz jaslic, zopet se glasi po cerkvah božična pesem, zopet nas spominja največjega dela božje ljubezni: včlovečenja Sinu božjega.

Bog se je rodil človek, da kakor Bog in človek odreši človeški rod, da mu zopet prižge luč spoznanja, vero v Boga, v življenje po smrti.

A že takrat, ko se je rodil naš Izveličar, je pisal sv. Janez Evangelist: Med svoje je prišel, pa ga niso marali. Niso ga sprejeli radi, ker so bila njih dela slaba. In danes, ko se obnavlja spomin Rojstva Gospodovega? Kaj vidi božje Dete po svetu? — Kako se v blatu tepta njegova največja zapoved, da moramo Boga ljubiti nad vse in bližnjega kakor samega sebe. Vse koplje, sklada, vozi, kuje, kuri, vse kmetijstvo, vsa obrt in trgovina, vsak človek z vsemi svojimi močmi, vse dela samo za to, da se ljudje, bratje med seboj, podobne božje, koljejo med seboj, da se pobijajo, da si kradejo in pokončujejo imetje in blago in umetna dela ter si delajo škodo, ki je ves prihodnji naš rod ne bo mogel popraviti.

V to strašno klanje, v to občno nesrečo, v te razvaline sreče vsega človeštva kliče božič: Slava Bogu na višavah in mir na zemlji ljudem, ki so dobre volje.

Angleški stražnik z vojaško jekleno čelado. Vsled nadležnih nemških zračnih napadov je vpeljala londonska policija čelade. — Stražnik rešuje deco med zmešnjavo.

— Spomnite se, ljudje božji, da je Bog vaš gospodar, ki ste mu dolžni prvemu čast in slavo. On pa predvsem hoče, da ste si bratje med seboj, da prenehate s prepiri in sovraštvom in poboji, da živite v miru in potrpljenju drug z drugim, kakor brat

venskega naroda tudi v tej vojski, in sicer doma in na bojišču. Doma so se trudili za žive in mrtve, da so obdelovali skrbno svoja polja in tako skrbeli za najpotrebnejše, za živež, za vsakdanji kruh. Omejili so se za-se na košček kruha, da so mogli

rečemo: Storili smo popolno svojo dolžnost, zato pa imamo tudi pravico, da zahtevamo, kar je naše, da smo sami gospodarji v svoji hiši. Slovence so v naši državi vedno tlačili, povsod smo zadnji, tujci se šopirijo po naši zemlji, vsi naši boji za narodne pravice so nam le malo pomagali, ker imamo močnejše, krivične narode proti sebi. Že desetletja se ti boji bijejo po občinah, po deželah, kjer bivajo Slovenci, bijejo se v državnem zboru, toda Slovenec ne pride do svojih pravic, kakor sploh slovanski narodi ne, ne Čehi in ne Hrvati, ne Srbi, ne Rusini, ne Poljaki. Pri nas gospodarijo Nemci v eni polovici, Ogri v drugi polovici, vsi drugi moramo biti za hlapce.

Zato se zadnja desetletja ne more več obdržati nobena vlada za dalje časa, zato je že pokojni prestolonaslednik Ferdinand napravil načrt, da se Avstrija utrdi s tem, da se združi v zvezno državo; posamezni narodi bodo sami uživali neodvisnost, bodo sami za-se gospodarji, skupaj pa bodo združeni v veliki, močni Avstriji. Zato Slovenci s svojimi poslanci zahtevamo Jugoslovansko državo pod našim cesarjem, da bomo sami svoji gospodarji, da bomo na jugu veliki Avstriji močan branik zoper vse zunanje sovražnike in da bomo posredovali obrt in trgovino Avstriji z drugim svetom po Sredozemskem morju.

Za to veliko misel so zastavili naši poslanci v državnem zboru vse svoje moči. In v tem času jih je zapustil dr. Šusteršič, je izstopil iz Jugoslovanskega kluba, razbil nam je Slovensko Ljudsko Stranko, sedaj hoče begati ljudi in je ustanovil za-se in ne za kmeta! kmečko stranko. — Slovenski narod pa obsoja tako izdajalsko početje in kliče: Tak mož nam ne bo gospodaril!

Razširjajte naš list.

Zmes.

Za ubožce. Bila je povodenj, ki je odplavila mnogo hiš. V nekem mestu so priredili dobrodelni bazar za ljudi brez krova in doma. Prodajala je mlada dama, ki je bila dala krojaču bržkone premalo blaga za svojo obleko. Tudi gospod Veseljak je bil tega mnenja, vržel ji je stotak in rekel s pomenljivim pogledom: »Tu, gospica, za dva ubožca brez krova.«

Na ulici. Ahacelj: »Kaj počne pa tvoj brat?« — Behacelj: »Umril je.« — Ahacelj: »Zato ga tako redkokdaj vidim.«

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.

S topovsko kroglo na francoskem bojišču prestreljeno deblo, kojega vrhove je mahnilo preko Madoninega kipa, ne da bi ga najmanje zadelo.

z bratom. V imenu božjem namestnik Kristusov na zemlji papež Benedikt XV. ponavlja ta božji klic in spominja vladarje svetá velike odgovornosti pred Bogom.

A njegov glas je bil glas vpijočega v puščavi. Strastno sovraštvo med narodi, neredno hrepenenje po oblasti in po denarju je veljake zaslepilo, in klanje ljudi, prelivanje nedolžne človeške krvi gre naprej že četrto leto, in šele sedaj so se začela kazati prva znamenja zarje, ki napoveduje mirne čase. Rusi, ki po svoji naravi in vzgoji kot pobožen narod nikoli niso bili krviželjni, so se vzdignili, so pregnali carja, ki je vojsko napovedal, in skušajo sedaj priti do miru. Ponudili so svojo roko za spravo s sovražnikom pa tudi svojim zaveznikom in za božič so dosegli premirje do 15. januarja prihodnjega leta, medtem pa se med seboj razgovarjajo Rusi, naši in Nemci, kako bi bilo mogoče skleniti trajen mir.

Daj božje Dete, da iz teh poskusov človeštvo pride prav kmalu do zaželjenega miru, ki naj bo zgrajen na podstavi deset božjih zapovedi, ker le tak mir bo res držal in človeštvu prinesel stalno srečo.

Slovenci in vojska.

Slovenci smo bili vedno zvesti svemu cesarju. To so pokazali sinovi slo-

dajati vse potrebščine za vojsko, prenašali so, ko jim je vojska uničevala vrtove, polja, gozdove, delili so z vojaki svoja stanovanja, vse so prenašali v svoji zvestobi do vladarja.

Ravno tako pa naši vojaki na bojiščih, sami junaki, od celega sveta priznani, od cesarja pohvaljeni in odlikovani.

Mi Slovenci zato sedaj lahko ponosno

100 litrov zdrave domače pijače

osvežujoče, dobre in žejo gaseče, si lahko vsak sam priredi z malimi stroški. V zalogi so snovi za: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, poprova meta, muškatelec, pomarančnik, dišeča perla, višn'evce. Skaziti se ne more. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča, namesto ruma in žganja. — Snovi z natančnim navodilom stanejo K 12.— franko po povzetju. Naslov za naročila: JAN GROSLICH, droger, Engel, BRNO št. 365 (Moravsko).

Framydol

je sredstvo za pomlačenje las, ki rdeče, svetle in sive lase in brado trajno temno pobarva. 1 steklenica s poštnino vred K 2.70.

Rydyol

je rožnata voda, ki živo pobarva blede lica. Učinek je čudovit. 1 steklenica s poštnino vred K 2.45 (za povzetje 55 vin.) JAN GROSLICH, drogerija, Engel, BRNO št. 365 (Moravsko).

Dijamanti za rezanje stekla za steklarje in domačo rabo.

Dijamante za steklarje morem dobaviti le se. St. 4 po . . . K 11.70 St. 5, po . . . K 15.— ker je dovoz prekiniten in se more surovo blago dobiti le težko in po visokih cenah.

(Povzetje 85 vin. več.) Za rečno in solidno blago se jamči.

JAN GROSLICH, drogerija, Engel, Brno št. 365 (Moravsko).

500 K v zlatu

če krema Groslich ne odstrani z zraven spod. umiv. praškom vse solnčne pege, maroge, solnčne opekline, ogrce, obrazno rdečico itd. in ne ohrani kožo miad. svežo in nežno. Cena K 6.65 s poštn. vred. 3 porcije K 17.—, 6 porcij K 32.50. Vse brez nadaljnjih stroškov. Jan GROSLICH, drog. Engel, Brno 365 (Morav.)